

ПОЗОРИШНЕ НОВИНЕ

НОВЕМБАР 2022.

ГОДИНА XVIII, БРОЈ 155

www.narodnopozeriste.rs

ИЗДАЈЕ НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ

Вилијам Шекспир

МАТГБЕТ

редитељ Јагош Марковић

ДВЕ ПРЕМИЈЕРЕ ШЕКСПИРОВОГ „МАГБЕТА“ У РЕЖИЈИ ЈАГОША МАРКОВИЋА УВЕЛИЧАЛЕ ДАН НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ

Катарза и поезија као неопходан лек

Величанствене, незаборавне вечери. Вечери театарске магије, поезије, врхунске глуме... На лицима глумаца осмеси задовољства, у публици усхићење. Дланови бриде од снажних аплауза... Тако, некако, у најкраћим цртама, могли би да се сажму први утисци непосредно после завршетка прве и друге премијере „Магбета“, 22. и 23. новембра. Гледалиште са 208 седишта, смештено на самој Великој сцени Народног позоришта (омеђује простор игре са три стране, онако како је то изгледало и у Глоб театру у Шекспирово време) било је премало да прими све поклонице позоришта који су желели да виде ово ремек-дело највећег драмског писца свих времена, у поставци луцидног, особеног Јагоша Марковића, са врхунском глумачком екипом коју је, у главним улогама,

предводио маестрални двојац – Небојша Дугалић (Магбет) и Наташа Нинковић (Леџи Магбет). Стога и не чуди податак да се за ову представу, од првог тренутка кад су се сазнали термини играња, тражила карта више. Дакле, „златни низ“ се наставља. Јер, биће ово, у сваком случају, још једна од нових драмских представа („Године врана“, „Нора – Луткина кућа“, „Деца“, „Ситнице које живот значе“, „Рат и мир“, „Госпођа Ајнштајн“) за које ће улазнице, због огромног интересовања публике, бити тражене попут сувог злата. Дакле, после 47. година, „Магбет“ се на велика врата вратио у Народно позориште. Тадашњу сјајну глумачку поделу, на чијем челу су били незаборавни Бранислав Цига Јеринић и Ксенија Јовановић, сада су, на најбољи могући начин, наследиле неке нове, такође, изванредне уметничке снаге ансамбла Дrame Народног позоришта.

Редитељ Марковић поручивао је, уочи премијера, да је ово комад који говори о нашем властољубљу, о пустој

Директор Технике Малиша Ђурашиновић открио нам је да су за ову представу, када је реч о Драми, први пут коришћене рото главе за ефекте. Такође, машинама за дим прикључене су и две нове, а звук је додатно обогаћен тако што је постојећим, придодат и део обновљених звучника.

вољи за моћ, најједноставније речено о злу и добру у нама, не ван нас.

„Све је у нама то, свима нама. Зато је тај комад толико опстао вековима, јер доноси катарзу и прочишћење, и саме нас чисти кроз страх и сажаљење од свега тога“, каже Јагош Марковић.

Непосредно по завршетку прве премијере, разговарали смо и са

уметничком директорком Дrame Молином Удовички Фотез која је, уједно, и драматург представе. Одговарајући на питање зашто је данас, баш у овом тренутку, важно да се поново вратимо том делу написаном пре више од четири века, тој истинској трагедији о опсесивном освајању моћи које човека на крају доведе до лудила, о сукобу морала и амбиције... у којој

играо 1995. године у „Идиоту“ (Кнез Мишкин), а Наташа Нинковић (главну женску улогу) 2002. године у „Судбини и коментарима“ (Катарина Ризнић/Марта Ковач). Иначе, била је ово и прва драмска премијера која је, после паузе од осам година, одржана на Дан позоришта.

Интересовало нас је, у разговору са госпођом Удовички Фотез, и да ли Магбетово насиље, агресија, ауторитарност владара, као одговор на сваки проблем, заправо представља одраз његове немоћи?

„Наравно. Представља одраз његове лажне моћи. Јагош је често говорио, и ја се с тим потпуно слажем, да смо Магбет сви ми. Јер, сви имамо тај део људске природе у себи где човек, када је агресиван, мисли да је моћан, а управо је најнемоћнији. Као мало дете које вришти кад нешто хоће“.

У глумачкој екипи, која је, заиста, прави спој искуства и младости, су и Александар Срећковић (Банко), Радмила Живковић, Александра Николић, Ивана Шћепановић (Вештице), Бранислав Лечић (Данкан), Вучић Перовић (Малком), Петар Стругар (Ленокс), Данило Лончаревић (Рос), Јован Јовановић (Макдаф), Опњен Малушић (Доналбејн), Немања Стаматовић (Дворски часник), Богдан Богдановић (Други убица), Драган Секулић (Слуга), Милош Живановић (Кардинал) и Томислав Радосављевић (Војвода/Гробар).

Иначе, поводом премијере „Магбета“, у холу партера Велике сцене постављена је изложба која кроз плакате и фотографије подсећа на досадашње поставке тог дела у Народно позоришту у периоду од (прве) 1882. до (последње) - 1981. године, ауторке Драгице Гаћеше.

■ Микојан Безбрадица ■

ГЛУМИЦА НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ ВАЊА ЕЈДУС ДОБИТНИЦА НАГРАДЕ „РАША ПЛАОВИЋ“

Театар је дужан да негује своју публику

Награда „Раша Плаовић“, коју Народно позориште у Београду додељује за најбоље глумачко остварење на свим београдским позоришним сценама у сезони 2021/2022, припала је Вањи Ејдус за улогу Алексије у представи „Успаванка за Алексију Рајчић“, по тексту Ђорђа Косића, у режији Југа Ђорђевића.

Одлуку, већином гласова, на седници одржаној 20. новембра, донео је жири у којем су били драмска уметница Бранка Петрић (председник), драматург Жељко Хубач (потпредседник) и чланови - новинарка Борка Требејшанин, глумица Бојана Стефановић и редитељ Андреј Носов.

У образложењу је, између осталог, наведено да је Вања Ејдус, играјући ову изузетно захтевну улогу, „пажљиво одабраним, убедљивим глумачким средствима, узбудљивом, искреном и надамсе тананом емоцијом, у бројним субклимаксама ове, по форми и на сваки други начин несвакидашње представе, произвела моћно катарзишно дејство, све време имајући у виду да се оно што називамо мером у емотивној експресији садржи у чврсто утемељеној психолошкој карактеризацији лика“.

„Стим у вези, у режији која је водила рачуна да драмска акција не буде у другом плану у односу на изузетно вешто пласирану драмску атракцију,

Ејдусова је рационално и ступњевито апострофирала све нијансе Алексијиног карактера, у чијој слојевитости се „крије“ и основни квалитет драме, чиме је тумачењу дала ноту истински узбудљивог и промишљеног. У суштини, Ејдусова је успела да „произведе“ – да намерно употребимо тај Расиновски израз за прочишћење – гануће, стављајући нам у први план оно најважније за идеју овог драмског текста, а то је парадокс у којем се налази Алексија, која је тражећи слободу у конвенционалним, грађанским оквирима породице, у једном тренутку схватила да њој тај наметнути друштвени наратив не дозвољава да буде слободна и због тога она одлучује да пређе на другу страну закона, а како то обично бива (ето парадокса) у оваквим околностима затвор за њу представља једину слободу коју може, али и мора, да освоји“...

Престижну награду уручили су јој, у оквиру централног догађаја просла-

Вања Ејдус, Бранка Петрић и Светислав Гонцић

примам награду која носи име Раше Плаовића, који је био велики стваралац и чувар позоришта. Поносна сам на ову награду за улогу која ми интимно много значи. Чувајмо уметност, позориште, глумца, публику и праве вредности – изјавила је Вања Ејдус.

Она је истакла да ове улоге, као и награде коју је добила, не би било да цео уметнички ансамбл и цела екипа која је радила „Успаванку за Алексију Рајчић“ није веровала да је тако нешто могуће направити.

„Хвала Народно позоришту што је то подржало и хвала жирију што је то препознао“, нагласила је Вања Ејдус, која је, као добитница награде, на поклон добила и дело сликара Ратибора Вукојичића.

Представа „Успаванка за Алексију Рајчић“, коју је Народно позориште у Београду реализовало у копродукцији са Стеријиним позорјем и Фондацијом „Нови Сад – Европска престоница културе 2022“, премијерно је изведена 30. априла ове године.

■ М.Б. ■

СВЕЧАНИМ ПРОГРАМОМ НА ВЕЛИКОЈ СЦЕНИ
НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ
ПРОСЛАВИЛО 154. РОЂЕНДАН

У славу уметности и уметника

Свечаним програмом, одржаним, по традицији, у подне на Великој сцени, у оквиру којег су додељене бројне награде, уз осврт на најзначајније догађаје у претходних годину дана, Народно позориште у Београду прославило је 22. новембра 154. године постојања.

Вршилац дужности управника Народног позоришта, драмски уметник Светислав Гонцић честитао је запосленима Дан позоришта поручујући да „кроз препознавање и награђивање заслужних појединаца ми славио уметност и дајемо значај свим напорима, одлукама и постигнућима у последњих годину дана, а и шире”.

„Потврђујемо смисао таквих напора и креативних резултата који у вертикали постојања националног театра заузимају своје место као временски путоказ за будуће генерације. И, управо, зато желим да нагласим да је протекла година била веома динамична, чак се може рећи одлучујућа, донели смо неке храбре и добре одлуке - имамо нове представе за које се тражи карта више, ту су неки нови млади уметници и позоришни радници који су сада део Народног позоришта. Да, запослили смо младе људе, јер нама је много важно како и са ким градимо будућност. Зато смо веома захвални што смо кроз велико разумевање и подршку нашег ресорног министарства и министарке Маје Гојковић успели да наставимо са обнављањем наших кадрова и запошљавањем младих уметника и позоришних радника”, истакао је Гонцић.

Подсетио је да је Народно позориште у Београду током прошле године постигло трilaterални договор са позориштима земаља Отвореног Балкана - Албанијом и Северном Македонијом.

„Наша иницијатива *Театар Отворени Балкан* ушла је у реализацију већ у октобру гостовањем првака Опере из Тиране и Скопља у опери *Бојми* Народног позоришта у Београду. Планирана је и даља сарадња кроз гостовање наших балетских представа, као и наших уметника у Тирани и Скопљу, али и

кроз остваривање заједничког Фестивала *Отворени Балкан*, са циљем да се успостави и побољша сарадња, комуникација и размена идеја, да се омогући максимална промоција позоришта из три земље и допринесе развоју нових форми креативног умрежавања и нових копродукција, потврђујући идеју да смо земља отворених граница за креативност. Поред иницијативе *Театар Отворени Балкан*, која је започета потписивањем меморандума о сарадњи у Министарству културе Републике Србије, Народно позориште у Београду је постигло билатералне договоре са националним позориштима Бугарске о започињању сарадње и гостовања уметника, нарочито у области Балета и Опере. Договорено је и потписивање ова-

друштвене одговорности и савесности. Покренули смо и остварили прелаз на чисте енергетске ресурсе, то јест прелаз са мазутног грејања и прикључивање Топланама у чему смо имали велику подршку и разумевање ресорног министарства и *Београдских топлана*. Овај огромни, историјски подухват остварили смо у рекордном року, ослањајући се у великој мери и на изузетан технички тим позоришта”, истакао је Гонцић и указао да је намера актуелне управе да уграђује еколошку свест у све сегменте наше продукције и у цео тим Народног позоришта у Београду.

Плакету поводом значајних активности у раду Народног позоришта добила је примадона Јадранка Јовановић

ких Уговора о сарадњи са Румунијом, Словенијом, а ускоро и са ХНК у Загребу”, казао је господин Гонцић.

Према његовим речима, овај Дан позоришта дочекујемо у светлу препознавања нашег доприноса уметности – наше представе и уметници добитници су вредних награда.

„У протеклих месец дана, добили смо чак шест вредних награда... Вредно је што могу да кажем да наше представе трају; и после десет, двадесет година се тражи карта више за поједине представе. У нашем плану и развоју посебно је важно да будемо смерница, не само у уметничким правцима, већ и у ширем контексту

„Прошле године, у ово време, рекао сам да је Народно позориште старије од свих нас и да морамо да учинимо све што можемо да сачувамо достојанство и част ове куће, да ничији приватни интереси не могу бити значајнији од разлога постојања националног театра. Хвала вам што сте ме озбиљно схватили. То је велика мотивација. Настављамо даље. У том смислу ћу за крај поновити. Народно позориште је ваше позориште. Немојте га никоме дати. Чувајте га љубоморно да би будуће генерације биле поносне и почастоване што су ваши наследници. Честитам вам

Награда позоришта за најбољу представу у протеклој сезони - „Рат и мир” (на слици: део екипе представе)

Дан позоришта”, поручио је Светислав Гонцић.

Водитељи програма, у режији Балше Ђога, били су глумци Нина Нешковић и Петар Стругар који су подсетили на богату претходну сезону 2021/2022, са чак седам премијера сектора Дrame: „Нора”, „Пеликан”, „Године врана”, „Иранска конференција”, „Успаванка за Алексију Рајчић”, „Рат и мир”, „Госпођа Ајнштајн”.

Од опера изведен је „Дон Кихот”, „Снежана и седам патуљка” и „Кармина Бурана” (концертно извођење), док је Балет имао премијерну обнову „Жизеле”.

Нову сезону 2022/2023. Народно позориште је почело са премијерама камерне опере „Деца” према награђиваном роману-појми Милене Марковић (лауреат НИН-ове награде) у режији композиторке Ирене Поповић Драговић, као и драме „Ситнице које живот значе” према роману Лоренца Маронеа, у режији Андреја Носова, која је већ освојила награде на фестивалима у Тивту, Чотрановцима, Аранђеловцу и Београду - у Раковици.

Награду позоришта за најбољу представу у протеклој сезони освојио је „Рат и мир” према епском роману Лава Николајевича Толстоја, у режији Бориса Лијешевића.

Награде за најбоља индивидуална остварења добили су: првак Опере - Иван Томашев, солистичкиња Балета - Софија Матјушенскаја, композиторка и редитељка Ирена Драговић Поповић за пионирски уметнички подухват - споменути представу „Деца” (опера у 17 песама), редитељка Татјана Мандић Ригонат за модерно и аутентично читање драме „Нора” Хенрика Ибзена, глумац Хаџи Ненад Маричић (остварио улоге у делима -

„Нора”, „Године врана”, „Рат и мир”) и Калина Ковачевић за роле у драмама „Године врана” и „Рат и мир”, која је освојила и Награду „Ружица Сокић”.

Такође, Награде Народног позоришта за изузетно значајан укупан уметнички и радни допринос освојили су: Сениша Ковачевић за ауторско остварење представе „Године врана” коју потписује као писац драме и редитељ, и 20 година трајања његове културне представе „Велика драма”, као и балерине Теодора Спасић и Маргарита Черномухина.

Печат поводом посебног доприноса животу и раду Народног позоришта добили су глумице и првакиње Дrame - Душанка Стојановић Глид и Александра Николић, глумац Бошко Пулетић, Ана Павловић, уметничка директорка Балета, Дарко Ђорђевић - солиста Опере, извршна директорка Опере Маша Милановић Минић, Хор Опере НП, организатор опреме представе Горан Милошевић, оркестарски музичар Сениша Јовановић, филмски и телевизијски редитељ Балша Ђога и програмер инжењер Милан Ковачевић.

Плакету поводом значајних активности у раду Народног позоришта добила је првакиња Опере, примадона Јадранка Јовановић и Јавно комунално предузеће „Београдске електране”.

У оквиру свечаности, додељено су и „Златне значке” члановима Куће који су већ две деценије у Народно позоришту, Похвале за резултате у раду од изузетног и посебног значаја за успешну активност Народног позоришта у Београду у сезони 2021/2022., као и признања члановима националног театра који одлазе у пензију.

ПОДСЕЋАЊЕ:
БАКОМО ПУЧИНИ
„ТУРАНДОТ“

Љубав – одгонетка људског постојања

Ово је нешто за мене, узвикнуо је славни оперски композитор Ђакомо Пучини (1858-1924), током вечере са пријатељима у Милану, када је после дужег трагања за темом своје нове опере, открио источњачку бајку, у обради Карла Гоција. *Има фантазије у том сижеу, покрета, поезије, човечанске љубави!*

Иако су му у раном добу стварања предвиђали каријеру симфоничара, Пучинијева страсна, темпераментна природа и свест да „без сарадње срца ничему не може да приђе“ тражила је своје стваралачко отелотворење у опери у којој су музика и драмска радња једнако битне у прожетости. Његово „музичко биће“ генетски предодређено (по мушкој линији до прадеде сви су били музичари), имало је изванредна чула и знање о законитости позоришне уметности. Он је умео да заинтересује публику за токове радње, тежио је животности истинитости, веродостојности – кроз стилизацију. Имао је дар да емотивно пробуди публику за судбине ликова, за смисао њихових поступака; знао је да публика, у позоришту, не сме остати равнодушна према сценским карактерима нити за збивања на сцени а камоли за музику која треба да се хармонично преглибе са душевним стањима ликова и ситуацијама у којима се одвија радња. Он је својим делом, нарочито са „Турандот“ у великој мери, превазилазио – веризам, правац у који је сврстан јер је за његову бујну животворну стваралачку енергију било какво шаблонско сврставање било „тесно одело“. Пучини је пример колико стваралачки дух великих људи може особеном снагом да савлађује и телесну болест, јер компонујући „Турандот“, Пучини, већ тешко оболео, на измаку животне снаге, на ивици душевног понора, компонујући последњу оперу бивао је тужан и обесхрабрен. Више му се није допадало ништа што је раније компоновао. Требало је стварати из душе нешто ново, а он није осећао снагу ни за сам процес стварања јер, како је писао без ватре и грознице се не може стварати, једна испуњена уметност

је врста болести, изузетно душевно стање, пренадраженост сваког атома. Не може да ствара нешто снажно, пуно животних сокова док је мрак у његовој души. Ипак, као неком духовном чаролијом, сасвим супротно од његовог душевног стања, створио је свевремену оперу „Турандот“ (либрето Г.Адами, Р.Симони) раскошну звучну слику, сочне, распеване мелодије, снажно осећајног интензитета, оркестарски бујну, импресивну, са моћним хорovima. У овој опери Хор је колективни лик – изузетно значајан. Опера мајсторски својим регистром обухвата оштре контрасте; и нежно лирско и драмско до бруталности. Све је зачињено кинеским гонгом и удараљкама који се могу доживљавати као глас или музика Судбине. Реч је о опери из

Док је радио партитуру за „Турандот“, писао је: Рођен сам пре много година и Бог ме је тада додирнуо својим малим прстом и рекао ми – пиши за позориште и пази добро, само за позориште. И савету свевишињег сам следовао.

Пучинијевог егзотичног опуса (после Јапанке Батерфлај, индијанке у *Девојци са запада*) тема његове последње опере (о татарском принцу и кинеској принцези) бави се могућем остварењу људске среће - кроз трансформацију у љубав свега онога у човеку што је негација љубави. Лепа али сурова кинеска принцеза Турандот, свирепо осуђује на смрт своје просце уколико не одговоре на тешке загонетке које поставља. Њена сушта супротност је мала, нежна робиница Лиу, постојана у захвалности и пожртвованој љубави према татарском принцу Калафу. Она заштитнички прати, у лутањима, његовог оца, свргнутог татарског краља. Када се сви они, изненада, окупе на месту драматичног збивања где Турандот задаје загонетке (широке, масовне сцене) а главе падају без милости, Калаф, упркос томе, опчињен лепотом кинеске принцезе, одлучује да се пријави и одговара на загонетке, док га отац и Лиу преклињу да одустане. Пријављује се ударцима о гонг, после чега више одустајања нема. За снагу, неустрасивог, татарског принца и његов

темељни љубавни нагон – изазов је ледено-страсно енергично биће лепе Турандот коју тек треба освајати; њену осветољубиву мржњу треба преобразити у љубав (то је задатак достојан снаге принца, ратника јер је тежак и хазардерски) док нежна, одавна, Лиу у својој тихој љубави, остаје за Калафова емотивна стремљења, скоро, трагично неприметна јер она, као таква, није изазов његовом Еросу, ни пандан његовој животности снази али ни друштвеном рангу. Калаф побеђује, успева у свом науму да савлађивањем тешких загонетки и савлађивањем љубављу освоји Турандот, која тада постаје ново биће и за сопствену Судбину. (*Сазнала сам му име – он се зове Љубав*). Лик Лиу је најприсније везан за животне нити самог Пучинија; за њу је изнедрио најнежнију лирску мелодију, а са потресном сценом њеног самоубиства на сцени (јер не жели да ода Калафово име) завршава се и дело и живот великог композитора. Према његовим нацртима, његов ученик, Франко Афанов довршио је оперу. Када је после две године (25.4.1926) у миланској Скали произведена „Турандот“, диригент Тосканини, усхићен Пучинијевом музиком, зауставио је, после сцене смрти Лиу, представу речима: *Овде се завршава дело мајстора*. Два дана касније, репризно, приказана је целовита опера. Калеф и Турандот, за Пучинија била су два бића која стоје такоређи изван света, преображавају се у људска бића кроз љубав и у та љубав мора освојити сваког на сцени (...) ради се о томе да се једној ствари удахне живот вечни. И успео је у томе. У Народном позоришту у Београду, до сада, три пута, премијерно је изведена „Турандот“ (26.6.1930, 22.9.1939, 17.10.1975). Сва три пута остварила је изузетан успех код публике и код стручне критике, уз одређене замерке последњем остварењу.

На премијери из 1930. режија Зденка Книтла оцењена је као успешна; створена је илузија далекога хоризонта и раскош источног богатства, а под диригентском палицом Ловра Матачића, *благодарећи озбиљној студији солиста, оркестра и хора музички део Турандот је успешно решен(...)* и оркестар и хор је трепе-

рио у боји и ритму. *Ња Жалудова са изванредном певачком мајсторијом дала је тешку и заморну улогу Турандот, одлично глумљену. Г.Витинг свим замахом свога тенора дао је витеза Калафа. Костими ванредно компоновани (Жедрински), декор Загородњукa вешто бојадисан*. На премијерном извођењу из 1939. похваљена је *оригинална режија пуна штимунга и колорита*. Овога пута и режију и диригентско умеће потписао је Ловро Матачић. Наловну улогу интерпретирала је изузетна Зинка Кунц Миланов, чланица Метрополитен опере, први пут у Београду *к.г. Остварила је улогу са пуно глумачке одмерености али врло убедљиво(...)* кинеску принцезу отмено је оживела не одузимајући њеној крвожедној природи ништа али је чинећи човечански могућом. И певала је бриљантно. Злата Ђунђенац, је и 1930. и 1939. била изванредна креаторка улоге Лиу. *Г.Ивић* (први пут у Београду), са пуно озбиљне студије савладао је свим својим моћима улогу Калафа. Хору и Оркестру одао је велико признање а похваљене су и складно усаглашене балетске епизоде. Треће премијерно извођење 1975. посвећено је 50. годишњици смрти Пучинија. Редитељ Јован Путник *главну драматичку представу поставио је на експресију звука; са жељом да што мирнијим језиком исприча бајку*. Маестро Душан Миландиновић своју уметност исказао је у дубоко проживљеном гесту и понетој драмској снази партитуре. Уз извесне стручне замерке, Славка Поповић је у целини успешно савладала тешку ролу Турандот - *вокалном студиозношћу, прожетом складно рађеном мелодијом*. Лиу Милке Стојановић - *освајала је перфекцијом и топлином мелодијске грађе, што се посебно видело у сцени смрти*. Стојан Стојанов Ганчев је *пружио продохљену и стилски чисту интерпретацију Калафа*. Као Калаф, исте године (6.децембра) гостовао је Микеле Молезе.

Четврто премијерно извођење компликованог дела „Турандот“ у нашем позоришту одржаће се дан после рођендана Пучинија, дакле, 23. децембра у режији младог Павла Марија дел Монака, редитеља славне оперске генетике (диригент Стефано Романи).

■ Сања Милосављевић ■

ПРВАК НАРОДНОГ ПО

Пучини је

После скоро трогодишње паузе, првак Опере Народного позоришта у Београду Драгољуб Бајић поново ће на матичној сцени заиграти у једном премијерном наслову. Реч је о Пучинијевој „Турандот“, последњој опери славног италијанског композитора у којој ће тумачити лик татарског краља Тимура. На тај начин, овај признати и веома цењени бас, кога подједнако воли и публика и критика, други пут обогатиће своју импресивну уметничку биографију том изузетно тешком и захтевном улогом коју је претходних сезона, као гостујући солиста, певао с великим успехом на сцени Националне опере у Букурешту.

„Веома се радујем што ћу и на матичној сцени певати ту ролу. Иако не припада главним улогама, веома је тешка и захтевна због високе теситуре и великог броја прелазних тонова. Такође, и њена ритмика мелодије, у односу на оркестар, је веома захтевна, те у том смислу сматрам да је на прави начин могу изнети само искусни певачи. Улогу Тимура красе и божанствене кантабиле фразе, што је посебно значајно за мене, с обзиром на то да себе, негде, декларирем као баса кантабиле“, каже Драгољуб Бајић у разговору за „Позоришне новине“, вођеном неколико недеља уочи премијере ове опере, заказане за 23. децембар у 19,30 часова на Великој сцени, под диригентском управом госта из Италије Стефана Романија, у режији младог и талентованог Марија Павла дел Монака.

Иначе, либрето за „Турандот“ написали су Ђузепе Адами и Ренато Симони на основу истоимене драмске бајке Карла Гоција, док се исходна прича темељи на старом персијском епу из 12. века. Опера је произведена у миланској Скали 1926, две године после смрти Ђакома Пучинија који ју је искомпонувао до тренутка када умире робиница Лиу. На предлог Артура Тосканинија који је дириговао производбом, довршавање опере било је поверено Франку Алфану, представнику млађе генерације оперских композитора. Наш саговорник напомиње да би он, да

ПОЗОРИШТА, БАС ДРАГОЉУБ БАЈИЋ УОЧИ ПРЕМИЈЕРЕ ОПЕРЕ „ТУРАНДОТ“

Био испред свог времена

је имао ту могућност, ово дело довршио на другачији начин.

„Нашао бих неко компромисно решење; оставио бих принцезу у животу (смех). Јер ја, како на сцени, тако и у животу, волим хепиендове. Мислим да су нам они, поготову у ова тешка времена, веома значајни. Не кажем то само зарад неке фразе. Погледајте само на ше

веома захтеван. Био је испред свог времена. Много је теже научити неку Пучинијеву улогу, него, на пример, Вердијеву. Обојица су, то је неспорно, поседовали огроман квалитет и естетику у свом компоновању. Ипак, ако би ме питали чију бих музику више волео да певам, одговор би био Верди. Зашто? Зато што је он, за разлику од Пучинија, доста више писао за басове. Пучини као да нас није волео (смех), па је много, много више писао за све друге гласове, пре свега за теноре и сопране, него за басове и баритоне“.

Огромном снагом свог талента, неуморним и студиозним радом, као и интелектуалном оштрином и одважношћу, Бајић је себи трасирао пут до веома цењеног солисте снажног уметничког и личног интегритета. Према оцени стручне критике има „најлепши глас који се појавио

ће се та сарадња и наставити. Иначе, у *Риголету* сам већ певао, било је то давне 2003. године, а у „Боконди“ нисам. Тако да је премијера у Марибору била и моја – лична, као и читавог тима који је учествовао у тој продукцији. Представа је урађена у копродукцији са чувеним оперским фестивалом *Home di Verona*“, каже Драгољуб Бајић који тежи да свој уметнички израз прошири и као редитељ. Наиме, у новембру прошле године, на сцени Крушевачког позоришта поставио је првонаписану српску оперу „На уранку“, аутора Станислава Биничког.

„Био је то мој редитељски деби. Иначе, моја љубав и наклоност према режији датира одавно. Сматрам да могу веома успешно да се бавим и тим послом, између осталог и због тога што као певач знам све муке

Драгољуб Бајић као Жерон де Раваор у опери „Манон Леско“

драмске репертоаре – пуни су представа са веома тешком тематиком... Али, да се вратимо Пучинијевој „Турандот“ Дакле, да сам био у прилици, крај бих урадио другачије. Али, без обзира на све, волим ту оперу. Ако и занемаримо најпознатију тенорску арију *Несун дорна*, ова опера се издваја од осталих по својој мелодици и хармонији која нас несумњиво подсећа на Кину и води нас тамо. Већ са првим тактовима човек осети тај дух традиционалног Истока с којим ниједна опера, са неком сличном тематиком, није успела да тако значајно дочара једну такву атмосферу“, сматра наш саговорник.

Пучини, један од најпопуларнијих оперских композитора свих времена, у својим делима, која се одликују дубоком људскошћу и снагом осећања, представио се као мајстор вокалног писма, беспштедни мелодичар и изванредни познавалац закона сцене. Бајић је, као солиста, током досадашње каријере, у разним продукцијама, певао у све четири његове најпознатије и најизвођеније опере – „Боемима“, „Тоски“, „Мадам Батерфлај“ и „Турандот“. Иако га веома цени и поштује као композитора, ипак је више наклоњенији Вердију.

„Пучини је, као композитор,

на сцени српске уметничке музике последњих година - племените боје, дубоког доживљаја интерпретације, велике музикалности и беспрекорне технике“. Осим на матичној сцени, често наступа у бројним оперским кућама и концертним халама, како у земљи тако и у иностранству (Беч, Салцбург, Фиренца, Равена, Вићенца, Кан, Копенхаген, Сарајево, Скопље, Дубаи, Сеул, Москва...) Ове године, на сцени Словенског народног гледалишта у Марибору имао је две премијере - у Вердијевом „Риголету“, 22. маја, бриљантно је тумачио лик бандита Спарафучила, а 30. септембра у Понкијелијевој „Боконди“, с истим успехом, дочарао је лик Алвизеа Бадоера, шефа венецијанске инквизиције.

„Веома сам срећан што сам остварио сарадњу са националним театром у Марибору који важи за једно од најзначајнијих и најквалитетнијих позоришта у региону. У обе продукције је била сјајна екипа солиста, уз одличан Хор и Оркестар који имају. Имао сам велику част да им се придружим и сигурно сам да

и проблеме са којима се моје колеге сусрећу на сцени“, истиче Бајић и додаје да у плану већ има и један нови пројекат, веома интересантан и специфичан.

„Реч је о севдах опери. Тако нешто никада до сада није рађено. Када је реч о музици, користимо неке, већ постојеће, најлепше традиционалне песме из Србије, Босне и Македоније, а ја ћу написати и сценарио. Надам се да ћемо реализацију тог пројекта започети ускоро, на пролеће следеће године, у Културном центру у Новом Пазару. После премијере, планиране су турнеје по Србији, бившој Југославији и нашој дијаспори“, каже на крају разговора Драгољуб Бајић који је 2004. године постао солиста Опере Народног позоришта у Београду, а од 2017. године је у статусу првака. На актуелном репертоару пева у представама „Манон Леско“ (Жерон де Раваор), „Набуко“ (Захарија), „Трубадур“ (Ферандо), „Норма“ (Оровезо), „Дон Ђовани“ (Лепорело), „Коштана“ (Хаџи Тома)...

■ Микојан Безбрадица ■

НАГРАДЕ

„РУЖИЦА СОКИЋ“ КАЛИНИ КОВАЧЕВИЋ

Глумица Народног позоришта у Београду Калина Ковачевић овогодишња је добитница Награде „Ружица Сокић“ коју је установила фондација која носи име те прослављене драмске уметнице. Вредно признање, установљено 2014. године, добила је за улоге у представама „Године врана“ Синише Ковачевића (Јулија Кавран) и Толстојевом „Рату и миру“ у режији Бориса Лијешевића (Елен), обе у продукцији Народног позоришта у Београду. Калина Ковачевић изабрана је већином више од двадесет угледних личности из света театра и филма које су чланови Фондације „Ружица Сокић“ замолили да предложе уметнике или студенте позоришне, филмске и других сродних уметности за признање за улогу остварену у сезони 2021/ 2022. Прва лауреаткиња ове награде била је првакиња Дrame Народног позоришта Нада Шаргин, а у међувремену награђене су и Јована Гавриловић (Атеље 212), Милица Гојковић (Југословенско драмско позориште), и Јована Стојиљковић (за улогу Софке у драми „Нечиста крв“, према мотивима истоименог романа Бориса Станковића, у драматизацији Маје Тодоровић, режији Милана Нешковића и продукцији Народног позоришта у Београду). Калини Ковачевић награда ће свечано бити уручена 14. децембра, на дан рођења Ружице Сокић (преминула је 19. децембра 2013.), у Атељеу 212.

Р.П.Н.

„РАТ И МИР“ НАГРАЂЕН НА ЈУГОСЛОВЕНСКОМ ПОЗОРИШНОМ ФЕСТИВАЛУ У УЖИЦУ

Представа „Рат и мир“ по чувеном роману Лава Николајевича Толстоја у драматизацији Федора Шилија и режији Бориса Лијешевића освојила је два признања на 27. Југословенском позоришном фестивалу „Без превода“ у Ужицу – Награду за најбољу костимографију и Награду публике. Једногласном одлуком стручног жирија, који је радио у саставу - редитељка Снежана Тришић, театролошкиња Марина Миливојевић Мађарев и архитекта Радивоје Динуловић, Награда за најбољу костимографију припала је Бојани Никитовић „за сложено решење које обједињава епоху и савремени костим“. Жири публике доделио је драми „Рат и мир“ Награду за најбољу представу фестивала са оценом 4, 84, једном од највећих у досадашњој историји ове манифестације.

Р.П.Н.

ДВЕ НАГРАДЕ ЗА „СИТНИЦЕ КОЈЕ ЖИВОТ ЗНАЧЕ“ НА „ФЕСТИВАЛУ ПОБЕДНИКА ФЕСТИВАЛА“

Представа „Ситнице које живот значе“ Лоренца Маронеа, у драматизацији Ђорђа Косића и режији Андреја Носова, освојила је Награду жирија публике за најбољу представу на 15. Позоришним свечаностима – „Фестивал победника фестивала“, док је Младену Андрејевићу, за лик Чезареа у истом комаду, припала Специјална награда коју додељује жири новинара. Одлуке о признањима донете су једногласно. Представа „Ситнице које живот значе“, коју је Народно позориште у Београду урадило у копродукцији са Бео-Артом и Центром за културу Тиват, премијерно је изведена 12. августа ове године на Фестивалу медитеранског театра „Пургаторије“ у Тивту, док је београдска премијера одржана 23. октобра на Сцени „Раша Плаовић“. На фестивалу, одржаном од 14. до 19. новембра у Центру за културу и образовање Раковица, одигране су победничке представе са позоришних фестивала одржаних у Србији у претходној сезони.

Р.П.Н.

У БАЊАЛУЦИ ОТВОРЕНА ИЗЛОЖБА ПОСВЕЋЕНА ПРИМАДОНИ РАДМИЛИ СМИЉАНИЋ

Изложба о примадони и професорки Радмили Смиљанић „Све било је музика“, поводом 50 година певачког и три деценије педагошког рада, ауторке Драгице Гаћеше, отворена је 16. новембра у Великом изложбеном салону Банског двора у Бањалуци. Ауторка поставке обухватила је значајне стваралачке моменте и драге успомене велике оперске уметнице. „Радмила Смиљанић је национално благо Народног позоришта у Београду и то не само Народног позоришта у Београду него целог региона. Као рођеној Бањалучанки мислим да је ово за њу једна од најважнијих ствари које су се десиле, поред отварања ове изложбе у Београду, у Музеју Народног позоришта, крајем октобра 2020. године. Мислим да јој је вечерас пуно срце и мени је неизмерно драго што је она целу своју каријеру и живот поверила мени у руке да направим нешто овако“, казала је Драгица Гаћеша. Присутнима се обратила и госпођа Смиљанић, а изложбу је отворила саветница за културу и социјалну политику градоначелника Бањалуке Мирна Савић Бањац. Поставка обухвата пола века уметничког и скоро три деценије педагошког рада госпође Смиљанић, као и њене драге, личне успомене, попут бројних фотографија, програма, плакета, награда...

Р.П.Н.

ОДРЖАНО СЕЋАЊЕ НА ГЛУМЦА РАДОВАНА МИЉАНИЋА

Сећање на дугогодишњег глумца Народног позоришта у Београду Радована Миљанића (1952-2021), поводом годишњице смрти, одржано је 19. новембра на Сцени „Раша Плаовић“. У уводном делу програма, о свом колеги из ансамбла Дrame националног театра говорио је Бошко Пулетић, а након тога емитован је инсерт из телевизијске емисије „Разговор изблиза“ у којој је Миљанић гостовао 2014.

године, као и аудио снимак – одломак из радио драме „Узалуд је будим“, по стиховима Бранка Миљковића. Поменуто дело, Миљанић је у форми монодраме играо прво у Дадову, а потом и неколико сезона на Сцени „Пети спрат“ Народног позоришта. Током дугогодишње каријере одиграо је више од сто улога (око 70 премијера), највише у матичном националном театру, затим у СКЦ - у, Дому омладине, Звездара театру, Театру од нуле, Позоришту Огледало, Југословенском драмском позоришту, Београдском драмском позоришту... Играо је у многим домаћим серијама и филмовима. Учествовао је у снимању педесетак драма на Радио Београду остваривши више запажених улога (Владислав Петковић Дис, Бранко Миљковић, Томас Мор...) Миљанић је преминуо изненада 25. октобра 2021. у 70. години.

Р.П.Н.

ПРЕДСТАВЉЕНА МОНОГРАФИЈА О ГЛУМЦУ ХАЦИ ПЕТРУ БОЖОВИЋУ

Монографија о драмском уметнику Хаџи Петру Божовићу, ауторке Татјане Њежић, представљена је 23. новембра на Сцени „Раша Плаовић“. Реч је о 25. по реду издању Удружења драмских уметника Србије у едицији „Добитници награде Добричин прстен за животно дело“. Монографија садржи поглавља у којима је представљен глумачки опус Хаџи Петра Божовића и поглавље „Документација“, у коме је сачињен попис позоришних, филмских и телевизијских остварења, награда и признања. Нарочито драгоцен допринос монографији дало је својим текстовима више од десет колега Петра Божовића (Матија Бећковић, Жарко Лаушевић, Здравко Шотра, Ђорђе Кадиевић, Рајко Грлић, Светлана Бојковић...). Књига садржи и око сто фотографија из позоришних, филмских и телевизијских улога Петра Божовића. Иначе, Божовић, некадашњи првак Дrame Народног позоришта, тренутно, на сцени бивше матичне куће, игра у три представе - „Хасанагиница“, „Калигула“ и „Васа Железнава и други“.

Р.П.Н.

ПРЕДСТАВА „ЖЕНСКИ ОРКЕСТАР“ ИЗВЕДЕНА ПОВОДОМ ДЕСЕТ ГОДИНА ОД ПРЕМИЈЕРЕ

Уметност није на продају

Представа „Женски оркестар“, према познатом тексту француског драмског

писца Жана Ануја, у режији Југа Радивојевића, обележила је 19. новембра на Сцени „Раша Плаовић“ важан јубилеј - десет година од премијере.

Било је то, уједно, и 94. извођење овог комада који је, захваљујући адаптацији, од комедије постао савремена драма са друштвеном критиком. Наиме, редитељ Радивојевић и драматург Ивана Димић, у сарадњи с композитором Владимиром Пејковићем, адаптирали су познати комад мењајући жанр у драму како би указали на озбиљност и драматичност теме уметника на тржишту.

Ово дело, које је произведено пре шест деценија, је комедија о женском ансамблу који свира у бањи, а помента адаптација понудила је причу о симфонијском оркестру чији чланови остају без посла због финансијске кри-

зе, па услед таквих околности покушавају да се снађу у тржишном свету.

Око 80 процената оригиналног текста је задржано, док је остатак дописан како би се успоставили мостови ка тематско-идејној линији комада чији је мото да уметност није на продају.

У представи је задржана оригинална музика, а сонгови, за које је текстове написала Ивана Димић, изражавају интимно стање ликова.

„Сама чињеница да једна представа доживи десетогодишњицу играња у бројној конкуренцији, говори сама за себе. То значи да је Оркестар свирао прави репертоар, да је стварао хармонију која је пријала гледаоцима, да је слао поруку која је била значајна. Ово је она врста представе која је објединила мишљење публике и стручне јавности и која, када доживи својих првих

десет година, сигурно има перспективу да дочека бар нових десет“.

каже редитељ Радивојевић.

У подели је, као и на премијери одржаној 3. новембра 2012. године, била иста глумачка екипа - Бојана Стефановић (Патриција), Даниела Кузмановић Павловић (Памела), Нела Михајловић (Г-ђа Органз), Калина Ковачевић (Сузана Делисија), Златија Оцокољић Ивановић (Ермелина), Јелена Хелц (Леона), Вук Костић (Пијанист) и Бранислав Томашевић (Г. Лебонз/ Политичар).

Публика у препуној сали наградила их је на крају представе вишеминутичним бурним аплаузом и узвицима „браво“.

Сценограф је Борис Максимовић, костиме је креирала Марина Вукасовић Меденица, Радован Кнежевић био је задужен за сценски говор, а Тамара Антонијевић за кореографију.

■ М.Б. ■

АТРАКТИВАН БАЛЕТСКИ РЕПЕРТОАР НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У ДЕЦЕМБРУ

Повратак „Краљице Марго“ и „Крцка“

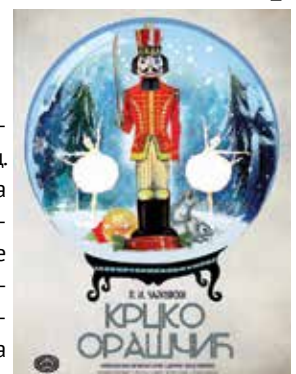

Балетски репертоар Народног позоришта биће посебно атрактиван у децембру ове године јер ће публика имати прилику да види потпуно две различите балетске продукције у неколико различитих термина - „Краљица Марго“, бурну, драматичну историјску причу, али и бајковитог „Крцка Орашчића“ који најављује опуштене, празничне дане.

После вишегодишње паузе, са великим задовољством најављујемо балет „Краљица Марго“ на сцени националног театра. Публика ће 8. и 9. децембра поново бити у прилици да ужива у монументалној сценској изведби балета „Краљица Марго“, на музику Горана Бреговића, у кореографији Крунислава Симића. У представи учествује комплетан балетски ансамбл, Оркестар, Хор Народног

позоришта и Ансамбл „Ренесанс“. Диригент је Весна Шоуц. Публика ће имати прилику да види и потпуно нову солистичку поделу. У улози Краљице Марго ће се представити Бојана Жегарац Кнежевић и Татјана Татић, а у улози Ла Мола Игор Пастор и Тома Крижнар. Праизведба балета „Краљица Марго“ била је 1. децембра 2005. године. Ова представа која говори о љубави, верској подељености, интригама и доследно прати једну историјску епоху од саме премијере је привлачила велику пажњу публике, а која ће и у наредном периоду уживати у атрактивном наступу преко две стотине учесника на сцени. Подсетимо и да је „Краљица Марго“ гостовала на бројним фестивалима широм света и увек је наилазила на одличан пријем код гледалаца.

Најављујемо и представу за наше најмлађе гледаоце који ће поново уживати у представи „Крцко Орашчић“ која је на репертоару 17. и 25.

децембра као матине, а у вечерњим терминима 27. и 28. децембра. Балет П.И. Чајковског „Крцко Орашчић“, у кореографији

Константина Костјукова настао је према адаптацији приче Е.Т.А. Хофмана коју је адаптирао славни Александар Дима. У представи учествује целокупни балетски ансамбл и Оркестар Народног позоришта под диригентским вођством Ђорђа Павловића. Балет „Крцко Орашчић“ представља прави бисер класичне балетске литературе и неизоставни је део репертоара свих великих балетских компанија. Посебно је атрактиван за време божићних и новогодишњих празника јер уз изванредну музику Чајковског и причу о девојчици и њеној божићној авантури публику води у неке друге димензије.

■ Бранкица Кнежевић ■

фото: Архив УБУС-а

IN MEMORIAM: ВЛАДИМИР ЛОГУНОВ (28.07.1942. – 11.11.2022.) КОРЕОГРАФ, БАЛЕТСКИ ИГРАЧ И ПЕДАГОГ

Увек спреман да стане уз професију

Одмерен а ауторитативан, ненаметљив а свеприсутан, Владимир Логунов био је од оних чија реч има тежину, а појава изазива поштовање. Он је запажени солиста Балета Народног позоришта у Београду, награђивани кореограф, омиљени професор Балетске школе „Лујо Давичо“, цењени члан Удружења балетских уметника Србије чији је председник био у два мандата, а такође је водио Балет Народног позоришта и Српског народног позоришта у Новом Саду. Увек спреман да стане уз професију, да својим духовитим и шармантним опаскама разгали колеге. Зато и не чуди да је иницијативу Удружења балетских уметника Србије да Владимир Логу-

нов почива у Алеји заслужних грађана подржао велики број институција и значајних појединаца: Народно позориште у Београду, СНП Нови Сад, Балетска школа „Лујо Давичо“, Балетска школа Нови Сад, Балетска школа „Димитрије Парлић“ Панчево, Битеф театар, Мимарт театар, ЦИД Унеско, као и Саветник за културу Председника Републике господин Дејан Савић.

Дипломирао је у београдској балетској школи у класи велике Нине Кирсанове и по завршетку школовања постаје члан Балет Народног позоришта. Сматран је карактерним играчем, па је и сам тврдио да су му такве улоге најбоље пристајале. Без обзира на ову категоризацију, с Јеленом Шантић као Никијом играо је Солара у балету „Бајадера“, Јованки Бјегојевић био је партнер у Бизеовој „Симфонији“. Био је запажен као шумар, Ротбарт, Дроселмајер, Карењин, брилијантан, позоришном наградом овећан Копелијус.

Кореографско знањење стиче на специјализацији на московској Позоришној академији – ГИТИС и то му отвара врата ка свету кореограф-

ског стваралаштва које и постаје најзначајнији печат Владине каријере. Логунов је раду на кореографији

У Музеју Народног позоришта, 31. октобра је отворена изложба „Изазов балетског триптихона - Владимир Логунов, балетски играч, педагог и кореограф“, ауторке Милене Јауковић. Господин Логунов је био присутан на отварању и том приликом је одржао и пригодан говор. Преминуо је десетак дана касније, 11. новембра. Изложба ће бити отворена до средине децембра.

прилазио студиозно, проучавајући само дело, стручну литературу, пратећи рад других кореографа, нарочито када су у питању класична традиционална остварења, док се за оригинална ауторска дела повиновао музици као основној инспирацији. Уз реконструкције поставки класичних балета „Успавана лепотица“, „Дон Кихот“, „Лабудово језеро“, његове ауторске представе имале су снажан израз, богат кореограф-

ски језик, маштовитост. Ту припада и његово ремек-дело балет „Др Џекил и мр Хајд“. Последња представа коју је урадио – „Охридска легенда“, постављена је на сцену СНП-а 2021, поводом значајног јубилеја – 70 година Балета Српског народног позоришта. Као кореограф, Логунов је осим са Народним позориштем у Београду остварио сарадње са свим балетским центрима бивше Југославије, радио је у Новом Саду, Загребу и Сплиту, у Скопљу и Сарајеву. Сарађивао је са најзначајнијим редитељима данашњице, радећи и за друга београдским позориштима – попут „Бошка Бухе“, Позоришта на Теразијама. Такође је радио кореографије и за балет из Рагузе и кипарски балет и био члан жирија Међународног балетског такмичења у Варни. Кореографисао је и за балетске школе из Загреба, Новог Сада и Београда, а „Крцко Орашчић“ којег је урадио за Балетску школу „Лујо Давичо“ се од 1992. изводи као школски новогодишњи концерт.

Његово кореографско стваралаштво од почетака овећано је признањима – добитник је две бронзане

и једне сребрне медаље на Југословенским балетским такмичењима у Новом Саду, доцније следе годишња награда Народног позоришта у Београду и признање Удружења балетских уметника Србије „Димитрије Парлић“ за најбоље кореографско остварење у сезони – обе за већ поменути представу „Др Џекил и мр Хајд“. УБУС му је доделио и награду за животно дело, Културно просветна заједница Београда – „Изванредни златни беочуг“, а први је балетски уметник одликован златном медаљом Председника Републике поводом видовданских празника.

У попису награда морамо поменути и ону Заједнице музичких и балетских педагога Србије за вишегодишње свестрано деловање у образовању младих талената. Наиме, овај сегмент рада Владимира Логунова такође је незаобилазан, јер је дуетној игри подучавао бројне генерације балерина и играча, а без тих сазнања која нам је несребично даривао и пластично и практично преносио, ми његови ученици, били би смо „изгубљени“ у позоришном свету.

■ Ива Игњатовић, УБУС ■

ФЕЉТОН: СТО ГОДИНА БАЛЕТА НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ (2)

Фотографија као апотеоза женске слободе

Трупа Клавдије Исаченко, Аница Прелић, Соња Станисављевић, Ната Милошевић, нага играчица вероватно Татјана Гсовски. 1925. Фотограф: Рудолф Копиц.

Клавдија Исаченко, рекло би се данас, заборављено име, допринела је почецима стварања београдске балетске сцене, односно првом играчком ансамблу Народног позоришта. На почетку, она је деловала кроз Музичку школу „Станковић“, где отвара Курс пластичне игре (1. марта 1921. године), и постаје позната београдској публици по извођењу јавних часова на сцени Манежа. Њена представљања уредно бележи дневна штампа, те у *Политици* (19.3.1921) проналазимо суптилну анализу шта чини уметност тзв. пластичног балета К. Исаченко. *Политика* пише: „Пластична игра значи склад између интимног дрхтаја душе, у тренутку вишег мистериозног надахнућа, и стилизованог покрета тела. Двојака: пластично стилизована у мирном ставу или у покрету, она је сјајна лепота. Она је и уметност јер када осећаји, у свим својим преливима, достигну врхунац интензитета, престају речи, па чак и неартикулисани

крици, и сам се израз, спонтано, даје покретом тела“. Касније, у новооснованој Глумачко-балетској школи при Народном позоришту (отвореној крајем 1921. године) Исаченко остаје уписана као прва шефица Балетског одсека. Но, само за кратко. Познавањем њеног уметничког израза и играчког правца, можемо да приметимо покушај да Балет Народног позоришта првобитно буде зачет на основама модерне, односно тзв. пластичне игре.

Исаченко се, по доласку у Народно позориште, у сезони 1920/1921. године, потписује као редитељка – термин кореограф се, још увек у том периоду, не користи на програмима и плакатима – иако је, заправо, била прва корео-

графкиња и једна од пионирки београдског балетског ансамбла. Важно је нагласити да је читаву деценију пре њеног доласка у Народно позориште, Мага Магазиновић градила приватну играчку школу на једнаким основама пластике и ритмике, али нажалост никада није добила институционалну шансу. Исаченко је окупила састав од шест девојака и са њом њих укупно седам је чинило прву поставу балетског ансамбла Народног позоришта, који ће се до њеног напуштања Београда 1923. године нешто увећати. Но, осећало се и расло је свеприсутно неповерење према играчком правцу који је заступала и неговала. Због тога, из Београда одлази видно незадовољна односом јавности и управе према њеном босоногом уметничком изразу. Напуштање позоришта значило је заправо европску турнеју на коју је, из балетског ансамбла, повела четири талентоване ученице као део властите трупе. Све се то догађало упркос покушајима управника Народног позоришта, Милана Грола, да их полиција заустави при изласку из земље. На том европ-

ском пропутовању, њене три ученице, српске играчице (Аница Прелић, Соња Станисављевић, Ната Милошевић одевене у црне костиме) остаће овековечене на разгледници, названој „Студија кретања“, која ће ући у историју ремек дела светске фотографије. Године 1925, сачинио ју је Рудолф Копиц, бечки фотограф. Извесна теоријска промишљања сугеришу да обнажено плесно тело, односно комплетна композиција, приказује смрт. Пре би се могло закључити нешто сасвим друго: да је таква слободоумна кореографска замисао својеврсна апотеоза женске недостајуће слободе и растерећења од свих друштвених стега. Владало је, задуго, и погрешно тумачење да је валовита нага фигура Клавдија Исаченко или пак да је то једна, од њених београдских ученица. Према анализи фотографије и лица, али и према години настанка, откривамо да је „осликани“ акт највероватније Клавдијина ћерка, касније позната немачка кореографкиња, Татјана Зговски. Заправо, у времену настанка Копицовог дела, Клавдија Исаченко је прешла четрдесете,

те је јасно да се, по добу и хабитусу, не може радити о њој.

Момчило Милошевић, позоришни редитељ, писац и управник Глумачко-балетске школе, у *Српском књижевном гласнику* (1927) пружиће својеврсну историју развоја школе, те помињући Клавдију Исаченко наглашава следеће: „Прве покушаје са балетом предузела је Г-ђа К. Исаченко, али је одмах затим основе правог класичног балета дала Школи, а преко ње и Народном Позоришту, Г-ђа Јелена Пољакова“. Тадашње јавно мњење је заступало став да нам је у Народном позоришту неопходан класичан балет, а не пластика тј. модерна, експресионистичка игра. Данас, са историјске дистанце, сагледавамо како ће темеље и идентитет балетског ансамбла – који ће надале неговати врхунска класична дела – у тим првим годинама формирања чврсто да успостави чувена Јелена Пољакова. Наиме, Клавдија Исаченко трајно остаје у сенци Пољакове, а београдски балетски ансамбл бива установљен на принципима академске класичне игре.

■ др Вера Обрадовић Љубинковић ■

ДЕЦЕМБАР 2022.

СЕЗОНА 2022/23.

ВЕЛИКА СЦЕНА

ЧЕТ. 01.	БЕОГРАДСКА НЕДЕЉА МОДЕ Атеље Игора Тодоровића представља колекцију „Вигор“	од 20.00
ПЕТ. 02.	ПОКОЈНИК комедија Бранислава Нушића, копродукција ЦНП из Подгорице / ЦЗК Тиват	од 19.30
СУБ. 03.	ДОН КИХОТ балет Лудвига Минкуса	од 19.30
НЕД. 04.	ИВАНОВ драма Антона Павловича Чехова	од 19.30
ПОН. 05.	НОЋНА ФРАЈЛА драма Александра Поповића, гостује Народно позориште Ниш	од 19.30
ЧЕТ. 08.	КРАЉИЦА МАРГО балет на музику Горана Бреговића	од 19.30
ПЕТ. 09.	КРАЉИЦА МАРГО балет на музику Горана Бреговића	од 19.30
СУБ. 10.	ДОН КИХОТ опера Жил Маснеа, представа је посвећена Међународном дану људских права	од 19.30
НЕД. 11.	МАГБЕТ драма Вилијама Шекспира	од 19.30
ПОН. 12.	МАГБЕТ драма Вилијама Шекспира	од 19.30
УТО. 13.	ДЕЦА опера у 17 песама на музику Ирене Поповић, по роману Милене Марковић	од 19.30
ЧЕТ. 15.	ВЕЛИКА ДРАМА драма Синише Ковачевића	од 19.30
СУБ. 17.	КРЦКО ОРАШЧИЋ балет П. И. Чајковског	од 12.00
ПЕТ. 23.	ТУРАНДОТ / ПРЕМИЈЕРА опера Ђакома Пучинија	од 19.30
СУБ. 24.	РАТ И МИР драматизација Федора Шилија, по роману Л. Н. Толстоја	од 19.30
НЕД. 25.	КРЦКО ОРАШЧИЋ балет П. И. Чајковског	од 12.00
ПОН. 26.	ГОДИНЕ ВРАНА драма Синише Ковачевића	од 19.30
УТО. 27.	КРЦКО ОРАШЧИЋ балет П. И. Чајковског	од 19.30
СРЕ. 28.	КРЦКО ОРАШЧИЋ балет П. И. Чајковског	од 19.30
ЧЕТ. 29.	ГОДИНЕ ВРАНА драма Синише Ковачевића	од 19.30
ПЕТ. 30.	МАГБЕТ драма Вилијама Шекспира	од 19.30
ПЕТ. 13.	НОВОГОДИШЊИ ГАЛА КОНЦЕРТ	од 20.00

ЈАН

ОПЕРА И ТЕАТАР МАДЛЕНИАНУМ

30. 12. ТУРАНДОТ / ПРЕМИЈЕРА, опера Ђакома Пучинија,
копродукција: Народног позоришта у Београду и Опере и театар
Мадленианум, у 19.30 часова

СЦЕНА „РАША ПЛАОВИЋ“

ЧЕТ. 01.	ВЛАСТ комедија Бранислава Нушића, у адаптацији Милана Нешковића	од 20.30
ПЕТ. 02.	ИЛУЗИЈЕ комедија Пјера Корнеја	од 20.30
СУБ. 03.	ХАСАНАГИНИЦА драма Љубомира Симовића	од 20.30
НЕД. 04.	Промоција треће књиге Сабраних дела Предрага Бајчетића	од 12.00
УТО. 06.	Конференција о етичком и недискриминаторном извештавању о насиљу према женама у онлајн сфери	од 11.45
ЧЕТ. 08.	ФАРМА ОРВЕЛ по мотивима романа Џорџа Орвела, гостује Словенско народно гледалиште, Марибор	од 20.30
ПЕТ. 09.	ГОСПОЂА АЈНШТАЈН драма Снежане Гњидић - титловано на енглески језик -	од 20.30
СУБ. 10.	ЕЛЕКТРА драма Данила Киша, у режији Оливере Викторовић, гостује Народно позориште Тимочке крајине „Зоран Радмиловић“ Зајечар	од 20.30
НЕД. 11.	КРЗЕНА ВЕНЕРА у режији Момчила Миљковића, гостује Позориште младих, Нови Сад	од 20.30
СРЕ. 14.	СИТНИЦЕ КОЈЕ ЖИВОТ ЗНАЧЕ по тексту Лоренца Маронеа	од 20.30
ЧЕТ. 15.	МАЛИ БРАЧНИ ЗЛОЧИНИ драма Ерика Емануела Шмита	од 20.30
ПЕТ. 16.	Светски дан арапског језика и дан српско арапског пријатељства у организацији Арапског културног центра	од 20.00
СУБ. 17.	ЗЛИ ДУСИ Тања Мандић Ригонат, по роману Ф. М. Достојевског	од 20.30
НЕД. 18.	SURVIVRESS мултимедијална драма ауторке Маје Греналт	од 20.30
УТО. 20.	УСПАВАНКА ЗА АЛЕКСИЈУ РАЈЧИЋ драма Ђорђа Косића - титловано на енглески језик -	од 20.30
СРЕ. 21.	ВЛАСТ комедија Бранислава Нушића, у адаптацији Милана Нешковића	од 20.30
ЧЕТ. 22.	БАЛКАНСКИ ШПИЈУН трагикомедија Душана Ковачевића	од 20.30
ПЕТ. 23.	ЦАРСТВО МРАКА драма Лава Николајевича Толстоја	од 20.30
НЕД. 25.	БЕЛА КАФА комедија Александра Поповића	од 20.30
ПОН. 26.	ЦАРСТВО МРАКА / 50-та представа драма Лава Николајевича Толстоја	од 20.30
УТО. 27.	СИТНИЦЕ КОЈЕ ЖИВОТ ЗНАЧЕ по тексту Лоренца Маронеа	од 20.30

ГОСТОВАЊА

05. 12. ОЖАЛОШЋЕНА ПОРОДИЦА, комедија Бранислава Нушића,
Подгорица, Црна Гора
05-10. 12. СИТНИЦЕ КОЈЕ ЖИВОТ ЗНАЧЕ, по тексту Лоренца Маронеа,
Црна Гора
13. 12. ГОСПОЂА АЈНШТАЈН, драма Снежане Гњидић, Кладово
21. 12. ЖИЗЕЛА, балет Адолфа Адама, Национална опера и балет,
Скопље, пројекат *Отворени Балкан*
28. 12. БЕЛА КАФА, комедија Александра Поповића, Панчево